Приказ
Рад примљен: 23. I 2024.
Рад одобрен: 01. III 2024.

НОШЊА ОД А ДО Ш

(Иван Терзић, Милан Степанов, Александра Добрин, *Азбука ношње – почетница*, Установа за културу и образовање, Културни центар „Младост“, Футог, 2021)

Жеља коаутора књиге била је да своје дугогодишње искуство и познавање традиционалног одевања пренесу, како млађим нараштајима, тако и свима онима који се са појмовима из одевног мобилијара срећу први пут.

Књига је била круна пројекта „Путевима нити“, који су суфенансирали Град Нови Сад и Фондација „Нови Сад – Европска престоница културе“.

Азбука ношње – почетница на шездесет пет страна доноси читаоцима кратка објашњења о најважнијим одевним предметима, о значењу њиховог имена, етимологији, намени, материјалима, начину израде, занатима и вештинама потребним за израду и слично, и све то – азбучним редом, од А до Ш, како је то симболично приказано на насловној страни књиге (Слика 1).



Слика 1. Детаљ са насловне стране књиге
Азбука ношње – почетница

Аутори су се трудили да текстови буду у стручном смислу довољно јасни и разумљиви читаоцима, а да задрже довољну дозу озбиљности, како би ова књига могла да буде и приручник за учење у оквиру школских предмета који се баве народном традицијом.

У духу српске писане традиције, сваки појам започиње наглашеним иницијалом, који, као и сваки буквар, најмлађима може да послужи за учење ћириличних слова. Занимљиво је да у мноштву појмова који често имају архаична или страна имена, у српској ношњи не постоје појмови на слова Љ и Њ, па су тако ова слова и изостављена.

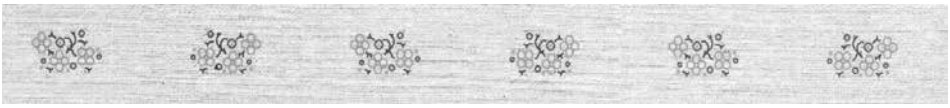


Слика 2. Појам „Оглавље“

Нека слова су више, нека мање заступљена, па се ауторски тим определио углавном за предмете који су били заступљени на ширем географском подручју (Слика 2).

Сви појмови су илустровани колор фотографијама. Оне су део збирке Фестивала народне ношње „Бисерна грана“, који петнаест година организује Културни центар „Младост“ из Футога. Аутори фотографија су Срђан Дорошки, Сандра Црепуља и Иван Терзић.

Дизајнерка Тијана Илић побринула се да појмови буду одвојени виђетама у мотивима народног веза, док је позадина у боји тканог платна, што произилази из главне теме књиге (Слика 3).



Слика 3. Мотив српског народног веза

Како би сваки од појмова додатно појаснили, аутори су уз иницијал и назив у поднаслову, дали кратко објашњење, најчешће у виду

цитата из народних песама. На пример, за појам „ Ђердан“ (Слика 4), послужио је стих из народне епске песме „Јакшићи кушају љубе“:

„И дађу му ђердан испод врата,
Један ђердан од жутих дуката,
А други је од б'јелог бисера,
Плести ћу му коњу усред гриве,
Нека диче краљеве сватове.“



Слика 4. Појам „Ђердан“

Да би деци код неких предмета било јасније, који је пол појединe делове ношње носио, осмишљене су иконице које представљају девојку и момка (Слика 5).



Слика 5. Појам „Кожух“

Све је израженије настојање да се традиционално материјално и нематеријално благо дигитализује, да се музејски експонати или делови живе традиције, нађу на интернету. У склопу тих тежњи, у Културном центру „Младост“, настали су краћи видео снимци, који су постављени на јутјуб платформи. Уз велики број појмова у књизи *Азбука ношње – почетница*, постављени су QR кодови, чијим се скенирањем, помоћу паметних телефона, отвара линк на јутјуб платформи, који додатно, у слици и речи, појашњава дати појам.

Паралелно са књигом, али не нужно у вези са њом, изашла је и *Азбука ношње – бојанка*, намењена деци узраста до 5 или 6 година. Најважнији делови ношње, као и комплети из неколико карактеристичних етнокореолошких области, дати су у виду контура, које деца

по својој машти, или ослањајући се на фотографије из књиге, могу да обоје. Аутор цртежа је дизајнер Ђорђе Башчаревић.

Књига *Азбука ношње – почетница* настала је у жељи да се кроз неговање традиционалног костима као важног елемента националног идентитета, деци, али и одраслима, који о тој теми мало знају, пренесу и друга знања: познавање српског језика, подсећање на већ помало архаичне речи, учење песама, обичаја, заната...

Како наслов каже, књига је почетница, за оне који тек уче прве појмове из српске традиције, али и за ауторе, јер је обрађено тек седамдесет појмова од стотина, који још чекају да их се сетимо, забележимо и сачувамо од заборава.

Милан Стојанов